

Stilling, som blev opkastet af det ærede 4de Medlem for 1ste Kreds, nemlig den farlige Stilling, som Staten kan komme til at indtage som Aktionær for Halvdelen. Ganste vist staar der i Lovforslaget, at Staten skal have samme Ret for sin Halvdel som alle de andre, der have givet Tilskud til Banen. Det betyder jo, at Staten skal have Udbytte som alle de andre. Om Staten skal være Aktionær, er et andet Spørgsmaal, som det vil være let at ordne. Jeg vil bemærke, at Staten allerede nu har en Del Aktier i forskellige Jærnbaneanlæg, og der er ogsaa andre Foretagender, hvortil den er knyttet med en vis Ret til at tale med som Aktionær, men vi have intet Eksempel paa, at Staten har benyttet sin Ret som Aktionær; det Punkt komme vi let ud over. Det ærede Medlem har ganste rigtig set, at Statens Stilling gennem Ministeren er saa stærk over for Selskabet, der er i ikke ringe Grad „uniformeret“, om jeg saa maa sige, saa Staten behøver ikke i saa Henseende at gøre sin Ret gældende som Aktionær. Det er et Spørgsmaal, jeg er villig til at tage under Overvejelse med Udvalget, det vil ikke være vanskeligt at komme derover.

Af temmelig betydelig Interesse synes mig det Spørgsmaal, som blev opkastet af det ærede 2det Medlem for 11te Kreds (Th. Nielsen), om vi staa nu som i Joraaret, da der som bekendt var stor Iver i Rigsdagen baade for Stats- og for private Baner, eller om der nu skal stoppes op. Det er meget muligt, at der er nogen, navnlig i Øjeblikket, der ræsonnerer saaledes: Da det har vist sig, at den udvidede Trafik fra alle Kanter og billigere Transport har skadet vor Affætning i mange Retninger, hvorfor skulle vi saa være med til endnu hyderligere Udvidelser? Jeg tror dog ikke, at dette vil staa til. Jeg tror, at man ogsaa landbrugsmæssig vil sige, at vi ikke kunne hemme denne naturlige Udvikling af Trafikken andetsteds, og at den eneste Maade, vi kunne blive fyldestgjorte paa, er ved, at vi komme ind i Trafikken i det Omfang, hvori det er muligt og forvarligt at skaffe os Afgang til den. Det er altsaa det samme Standpunkt, jeg stod paa i Fjor. Jeg tvivler ikke paa, at der er dem, der ville give det ærede Medlem Medhold i, at det vil være rart at saa Statsbaner overalt, og det er et Spørgsmaal, som ofte er omtalt her, og som jeg flere Gange har ytret mig om. Men jeg vil dog gentage, at de sekundære Baner meget lidt egne sig for Statens Drift. Staten vil ikke kunne drive dem forvarligt, forvarligt efter Befolkningens Mening, fordi man til Staten vil stille lignende Krav, som man

stiller til de større Jærnbaner, og ikke vil finde sig i den formindskede og mere økonomiske Drift, som er nødvendig, naar et saadant Anlæg skal bære sig; man finder sig bedre i det, naar man selv staar for det og er interesseret i det. Jeg kan her nævne Stagensbanen, som i denne Sammenhæng i den sidste Tid ofte er bleven nævnt. Den er kommen til at gaa forvarligt, fordi den blev Privatbane. Havde man ikke gjort den til Privatbane, men til Statsbane, vilde det have været en meget betydelig Fejl. — Altsaa, dette Spørgsmaal kan jeg for mit Bedkommende ikke være med til at komme ind paa saaledes, at man i Stedet for at tage disse Baner, som der her er Tale om, som private Baner, skal tage dem som Statsbaner. Og jeg mener, at naar Regeringen har gjort dette meget betydelige Skridt i Fjor og sagt: Lad os komme til almindelige Regler, saa er det, for at man kan komme ind paa funde Principper for Jærnbanebygning, og de ligge væsentlig deri, at Banerne skulle være gældfri, imedens Staten paa den anden Side yder Halvdelen af Anlægsudgiften. Man bliver saaledes fri for Banklaan og de Banstieligheder, som knytte sig til den Slags Foretagender. Man forlanger kontant Udbetaling, saaledes at Staten leverer Halvdelen; hvorledes saa den anden Halvdel skal udredes, er ikke fastsat. Man funde tænke sig, at af den øvrige Halvdel skulde en vis Del udredes af Kommunerne og en vis Del af private. Der var jo ikke noget i Vejen for at komme til saadanne Regler, og det kan ogsaa gerne være, at det var rigtigt; men for Statens Bedkommende er i hvert Fald Forholdet fastslaaet, og samtidig er det fastslaaet, at der ikke maa blive Gæld paa Jærnbaneanlæg, og derfor mener jeg, at Grundlaget i det hele taget maa siges at være fundt.

Den ærede 3dje Landstingsmand for 3dje Kreds begyndte med at udtale, at man ikke kunde sige noget om, hvor store Udgifterne vilde blive for de Jærnbaneanlæg, der her er Tale om; det er selvfølgelig rigtigt, da der her er Tale om private Baner, og ingen kender noget til en stor Del af de Baner, som ønskes byggede; der er heller ingen, der kender, hvormange der endnu ville komme frem. Man havde dog i Fjor en Slags Oversigt med Hensyn dertil, og det ærede Medlem dvælede ogsaa ved den i Dag. Vi have ogsaa haft en Del Statsbaner til Behandling og vide, hvilke Krav der i det hele og store kan ventes stillede om Statsbaner, og naar jeg tager Kravene om Statsbaner, Statstilskuddet til de private Baner og det Bidrag, som Egnene skulle yde til de